

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din. za trosenstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. čk. rač. 11.753. Telefon 45-86

Naša društvena zborovanja

Zadnja banovinska skupščina je sprejela v svoj letošnji program tudi pripravo in skrb za plodonosen potek društvenih zborovanj.

Ta zahteva izhaja gotovo iz spoznanja, da naša društvena zborovanja niso vedno na višku svoje naloge ter da se vse premalo izkoristijo za vsestransko smotrno delo in razjasnitev na raznih območjih zasebnih in javnih učiteljskih prizadevanj.

Če to drži — in resno dvomiti o tem skoraj ne moremo — se bomo skupščinskemu sklepu še najlažje približali ter mu ustregli, ako se postavimo na to izhodno stališče ter z njega izvajamo ustrezno organizacijo naših zborovanj.

Poleg obveznih pedagoških in metodičnih predavanj, za katere je za enkrat iz sekcijskega vodstva prilično zadostno poskrbljeno, stoji učiteljsvo pred množičnimi nalogami javnega in zasebnega značaja, ki jim more zadostiti le skupno, v okviru svoje organizacije.

Predvsem nas teži danes skrb za lasten obstanek. Življenjske razmere so se zlasti za javne nameščence tako poslabšale, da moramo le z ubopom v srcu zreti v prihodnje čase. Boj za golo eksistenco nas samih in naših družin nam nujno nalaga poglobljeno delo v naši organizaciji. Vsaka brezbriznost in vsak fatalizem v tem pogledu nas pahmeta lahko na rob prepada. Ne samo gmotno, marveč tudi moralno bi bili obsojeni na propast, če ne zberemo v tem usodnem času toliko življenjskih sil, da se z vsem mogočim optimizmom upremo lastnemu razkrajanju. Morda ni bilo celo v vsej zgodovini našega stanu strnjenje vseh sil tako nujno, kakor v tem prehodnem času. Ni treba biti nikak družboslovec za predvidevanje razvoja, ki se pripravljata v naročju današnje svetovne krize: krize gospodarstva in krize duhov. V težkih posledicah tega moralnega in socialnega razkrajanja sodobne družbe se bodo uveljavile in obdržale le kompaktne organizacije, ki samozavešno lahko računajo na solidarnost svojega članstva in ki vedo, kaj hočejo. Vso energijo je treba torej uporabiti, da strnemno okrog svoje organizacije do malega še vse ostalo učiteljsvo, ki doslej še ni našlo poti v naše vrste. Boj, ki ga bijemo za naše članstvo, je tudi boj za njihove interese. Zato nam mora vsako društveno zborovanje nuditi jasno sliko o zunaj stoječih tovariših, ki čakajo, da brez žrtev in sodelovanja z nekolegalno roko sežejo po sadovih našega truda.

Za duhovno orientacijo toliko v vzgojnih ter splošno ljudsko prosvetnih, kolikor v gospodarskih in nazorskih vprašanjih sedanosti in bodočnosti potrebujemo na naših zborovanjih sistematičnih poročil iz naših in tujih revij. Učiteljsvo naj se odpre na ta način pogled na problematiko današnjih dni in na ogromne naloge, ki čakajo povojno generacijo. S poglobitvijo v te naloge se bo okrepila tudi naša soodgovornost, ki jo moramo kot intelektualci prevzeti v narodnem občestvu. Tako orientirana ter v delu in odgovornosti solidarna učiteljska organizacija bo v jutrišnjem meteu imela nad vse važno vlogo.

Poleg te splošne duhovne orientacije ne smemo pa izpustiti iz oči tudi dela na okrepitevi organizacije same in našega položaja v javnosti.

Na društvenih zborovanjih bi morali vedno obnoviti misli, ki so se napisale v zadnjem razdobju po naših listih o učiteljsvu in njegovem delu. Zahteve in želje ljudstva, ki se stavijo na nas in naše šolstvo, se morajo resno in kritično presojevati. Brez užaljenega samoljublja in strokovnjaškega ekskluzivizma se mora nanje reagirati, da bo naša javnost dobila vtis o našem resnem namenu, zreti nepristransko in neosebno na splošne koristi. V tem spoznanju bo tudi javnost posvečala dobrohotnejšo pozornost našim osebnim željam in potrebam.

Za taka zborovanja je potrebna vsekakor temeljita priprava s strani društvenih upravnih odborov. Pri tem je delitev dela med posamezne člane uprave najvažnejša skrb. Vsako izmed odbornikov mora imeti svojo določeno nalogo, za katere izpolnitev si mora izmed članstva poiskati potrebnih sodelavcev. Prenehati je treba, kjer to še obstaja, s prakso, da izpolnita uradni referent in predsednik celotni spored društvenega zborovanja. Vsako zborovanje naj poda vzpodbujajoč dokaz kolektivnega prizadevanja vseh članov uprave in poleg tega še čim večjega števila sodelavcev izmed članstva. Tako pripravljena zborovanja bodo vsestransko oplodila našo članstvo, napolnila ga s potrebnim optimizmom za delo in poštenost, naše vrste pa sklenila v vitalno organizacijo, ki bo kos sleherni nalogi.

Zaradi maksimalnih cen je najbolj prizadeto uradništvo III. draginjskega razreda

Uradništvo v naši državi je po § 26. »Uradniškega Zakona« porazdeljeno po svojih službenih mestih, v I., II. in III. draginjski razred.

V Sloveniji pride v I. draginjski razred le Ljubljana, v II. draginjski razred nekaj desetih krajev, kjer je sedež sreza, a vsi ostali kraji, bodisi vasi, trgi in hribovska ali dolinska naselja, pa pridejo v tretji, najnižji, draginjski razred. Tem draginjskim razredom pripadajo po prej citiranem zakonu tudi različno visoke draginjske doklade.

Zadeva je do tu v redu. Saj nihče ni trdil, da so bili prej, ko so bili časi normalni, nepotrebni ti draginjski razredi, kajti mesta z mnogoštevilnim uradniškim aparatom so vedno dvigala cene življenjskim potrebščinam. Saj je vsak uradnik iz mesta vedno tarnal, da je življenje v mestu mnogo, mnogo dražje kot pa na deželi.

Danes pa je položaj popolnoma drugačen.

Izredne razmere, v katerih živi ves svet, so tudi naše gospodarstvo kakor tudi vso preskrbo s prehrano vrgle iz ravnega tira v neko krivino tako, da so se pri nas pojavile silne težkoče. Kljub temu, da smo agrarna država in nam do danes še nikoli ni primanjkovalo osnovnih, za življenje važnih in neobhodno potrebnih artiklov, se nam je to sedaj zgodilo in sicer izredno naglo tako, da nihče ni to spremembe pričakoval. Poleg izrednih svetovnih komplikacij, ki so tako rekoč gospodarski barometer današnje dobe, nas je lani doletel drug udarec, namreč sorazmerno slabša letina. Zaradi tega kakor tudi zaradi večjih potreb države same, zaradi varnostnih ukrepov, smo morali tudi mi nastopiti pot racionalizacije z življenjskimi potrebščinami.

Ta položaj so pa izrabili razni špekulanti, ki so pričeli kopičiti zaloge in navijati cene v svojo veliko korist, a v škodo uradništva, ki se je nenadoma znašlo v kočljivem položaju brez izhoda.

Ko se je ta položaj na našem notranjem trgu silno zaostрил in so cene rastle še skoraj v nedogledno višino, je državna oblast posegla vmes in maksimirala cene skoraj 80 % za življenje neobhodno potrebnim potrebščinam.

S tem maksimiranjem cen je pa za uradništvo postal položaj popolnoma drugačen.

Cene so maksimirane za vse enako, ne oziraje se na kateri koli draginjski razred. Moka, sladkor, milo, kava, podplati itd. itd. stanejo sedaj v Ljubljani ravno toliko kakor pa v katerem koli kraju drugega ali tretjega draginjskega razreda.

Na ta način smo postali vsi uradniki glede nakupovanja tako rekoč enaki, dočim je razlika glede kupne močnosti v posameznih draginjskih razredih različna.

Zaradi tega, ker so cene maksimirane v vseh draginjskih razredih enako, bi se morala ta razlika tudi urediti v plačah. Odpraviti bi se morali vsi draginjski razredi, vse uradništvo bi moralo prejeti enake plače, to se pravi brez dosedanjih razlik po draginjskih razredih, kajti, če je življenje enako drago povsod, naj se tudi plače v tem smislu izenačijo.

Zaradi teh grupacij po draginjskih razredih je pa najbolj prizadeto učiteljski stan. Vsi ostali uradniki so večinoma, vsaj 80 %, v srezkih mestih, kjer je navadno največ uradov koncentriranih, dočim je pri učiteljskem stanu ta zadeva baš obratna. Največ šol in to okrog 90 % je na podeželju in tako živi tudi okrog 90 % učiteljsva v tretjem draginjskem razredu in je sedaj baš najbolj prikrajšano glede prejemkov.

Še bolj pa je udarjeno tisto učiteljsvo, ki je več km oddaljeno od železnice ali celo od večjega naselja in mora dobiti življenjske potrebščine iz mesta. To učiteljsvo pa mora plačevati še prevoz, kar še bolj podraži že itak draga živila.

Tako vidimo, da je maksimiranje cen s strani državne uprave sprožilo problem izenačenja draginjskih razredov, ker sedaj ni več one krilatice, da se na deželi ceneje živi kot pa v mestu.

Učitelj na deželi, torej v tretjem draginjskem razredu, je prikrajšan še za eno ugodnost in sicer zaradi šolanja dece. Zelo je oddaljen od srednjih šol in ga stane šolajoča se mladina v mestu ogromne zneske, dočim je uradnik v mestu, kjer je šola, brez teh skrbi.

Poleg akcije za zvišanje naših prejemkov, moramo uvesti tudi akcijo za izenačenje draginjskih razredov ali vsaj odpravo tretjega draginjskega razreda. V tej akciji moramo biti složni, kajti le v slogi bomo dosegli uspehe!

V-ar.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠKOFJA LOKA je zborovalo 18. januarja na ljudski šoli v Škofji Loki. — Udeležba je bila zaradi slabega vremena bolj pičila. Zborovanju sta prisostvovala sreski šolski nadzornik Kržišnik in sreski podnačelnik Fajs. — V svojem govoru se je predsednik tov. Debeljak s toplimi besedami spomnil rojstnega dne Nj. Vel. kraljice Marije. — Spomin pokojnega prosvetnega ministra in predsednika senata je članstvo počastilo z enominutnim molkom. — V svojem govoru je predsednik opozoril članstvo na duh pravega tovarištva, ki mora vladati med učiteljsvom in je zlasti potreben v manjših krajih, kjer je učiteljsvo še bolj navezано samo nase. — Tajnica je podala poročilo. Sklene se, da bo društvo sodelovalo pri anketi učiteljskih stanovanj. V zvezi z razpravo o tem vprašanju sta bila odobrena naslednja sklepa: 1. Sekcija JUU naj napravi vlogo na V. oddelek kraljevske banske uprave, da pri gradnji novih šolskih poslopj upošteva določbe razsodbe državnega sveta z dne 9. marca 1940, št. 3665/40. 2. Učiteljem, katerih stanovanje ne ustreza

določbam te razsodbe, naj se prizna primeren odškodnina. — Zbor toplo pozdravlja prizadevanje sekcije za zvišanje prejemkov uradništva. Prejemki so že tako daleč pod minimumom, da je socialno stanje uradništva brezupno. — Tov. blagajnik je poročal, da nekateri zamudniki le počasi nakazujejo zaostalo članarino, nekaj pa se jih na poziv sploh ne odzove. — Sledi referat tov. predsednika o nalogah RK. Časi, v katerih živimo, nujno zahtevajo, da točno poznamo naloge te človekoljubne organizacije — in te nam je predavatelj tudi res jasno in stvarno obrazložil. — Predavanje tov. Pavčeve o temi: »Za ljudstvo v šoli in zunaj nje«, je odpadlo, ker tovarišica zaradi prekinjene avtozveze ni mogla na zborovanje. — Pri slučajnostih se sprejmeta še ta dva sklepa: Sekcija naj izposluje pri kraljevski banki upravi preklic normalije, ki določa izterjatev glob šolskih zamud. Ves potek naj se prenese na sresko načelstvo. — V prehranjevalni odbor naj pride vsaj po en zastopnik uradništva.

Debeljak, preds. Andreja Grum, tajnica.

Učiteljska naturalna stanovanja in stanarina

Važna rešitev ministrstva za prosveto

V 1. številki »Učiteljskega tovariša« smo objavili razsodbo drž. sveta št. 3665/40, v kateri je navedeno, da se smatra za primerno učiteljsko naturalno stanovanje le tisto, ki obsega 2 sobi primerne velikosti, kuhinjo in pritlikline. Z ozirom na to, da še do danes nimamo pravilnika, ki bi urejal vprašanje učiteljskih stanovanj, je ta razsodba, ki določa konkretno, kakšno mora biti učiteljsko stanovanje, še večje važnosti. Na to razsodbo smo opozorili članstvo tudi v okrožnici, ker se zavedamo, da postaja vprašanje učiteljskih stanovanj tako pereče, da mu moramo posvetiti vso pozornost in postaviti vse sile, da se učiteljsvo reši iz tež-

kega položaja. Spodaj priobčujemo rešitev ministrstva prosvete, ki obravnava prav to vprašanje. Razsodba drž. sveta in rešitev ministrstva za prosveto bosta koristno služili vsem tistim učiteljicam in učiteljem, ki nimajo primernega stanovanja in morejo zahtevati stanarino oziroma doplačilo k neprimernemu stanovanju, ki ga sedaj uživajo.

»Ministrstvo prosvete kraljevine Jugoslavije Oddelek za ljudske šole S. št. 55.860 — 5. X. 1940.

Kraljevska banska uprava je s svojim aktom IV. št. 19.683/11 z dne 11. sept. 1940

dostavila pritožbo A. A., učitelja v B, sreza C, na rešitev navedene uprave IV. št. 7074/6 z dne 1. maja 1940, leta, s katero je odbila njegovo pritožbo z dne 6. febr. 1940, kakor tudi njegove predstavke z dne 15. marca, 19. junija, 4. septembra, 30. oktobra 1939, 2. jan., 5. febr. in 14. marca 1940, leta, s katerimi je A. A., dokler je bil učitelj v D, — prosil, da se mu dodeli primerno stanovanje odnosno izplačuje stanarina. Pritožbo in navedene predstavke je kr. banska uprava odbila zato, ker je smatrala, da je zadevo, ki jo obravnavajo pritožba in predstavke, dolžna reševati upravna občina po §§ 23. in 29. zakona o ljudskih šolah in ne kraljevska banska uprava.

Proučil sem pritožbo, rešenje in vse ostale akte ter sem ugotovil:

da je A. A. na podlagi ukaza On št. 456/36, s katerim je bil premeščen v D, nastopil službo v tem kraju 1. marca 1936. leta;

da do 3. septembra ni užival niti stanovanja niti stanarine po §§ 23., 29. in 84. zakona o ljudskih šolah;

da mu je nato občina dodelila eno sobo za stanovanje, v katero se je vselil 3. septembra 1936. leta;

da je večkrat do septembra 1938. leta prosil krajevni šolski odbor, da mu dodeli družinsko stanovanje, kamor bi lahko vselil družino (glej predstavko z dne 17. avg. 1938. leta);

da je imenovani krajevni šolski odbor s svojim aktom št. 11 z dne 8. okt. 1938 obvestil kr. bansko upravo v Ljubljani, da nima primerne stanovanja za imenovanega in tudi nima kredita za stanarino;

da se je imenovani kasneje z raznimi predstavkami obračal do merodajnega sreskega načelstva in do imenovane banske uprave, da bi se mu dodelilo primerno stanovanje odnosno plačala stanarina. Toda te predstavke so se vračale z raznimi zahtevami in vprašanji: da naj imenovani izjavi, da bo preselil družino, da je občina dolžna dati predpisano stanovanje, čim bo preselil družino itd.;

da so bile nekatere navedenih postavk zavržene s spornim rešenjem.

Po predpisih §§ 23. in 29. zakona o ljudskih šolah so občine dolžne, dodeliti stanovanje učiteljem, če pa ni stanovanja, pripada učiteljem stanarina po § 84. zakona o ljudskih šolah in sicer do 1. aprila 1937 od pristojne občine, od 1. aprila 1937 na podlagi uredbe o vzdrževanju ljudskih šol, od pristojne banske uprave. Na osnovi razsodbe drž. sveta št. 3665/40, izrečene v konkretnem primeru, pripada učiteljem stanovanje, obstoječe iz dveh sob, kuhinje in pritliklin. Kolikor pa ne uživajo popolnega stanovanja, imajo pravico do doplačila stanarine po uredbi o ugotovitvi vrednosti stanovanj državnih uslužbencev iz leta 1932. Iz tega je razvidno, da je za dodeljevanje stanovanja pristojna občina, a za izplačilo stanarine do 1. aprila 1937 tudi občina, od 1. aprila 1937 pa kraljevska banska uprava. Ker je krajevni šolski odbor v D s svojim aktom št. 11/38 obvestil kraljevsko bansko upravo, da ni primerne stanovanja za A. A., je bila pristojna kraljevska banska uprava, da rešuje njegove predstavke in to zaradi tega, ker ni obstajalo več vprašanje stanovanja, ki ni bilo prosto in ki se mu ga ni moglo dodeliti, temveč je nastopilo vprašanje izplačila celokupne stanarine do septembra 1936, ker je imenovani od septembra 1936 delno užival stanovanje. Poleg tega je imenovani A. A. v svoji predstavki z dne 19. jun. 1939 izrecno zahteval izplačilo stanarine. To predstavko nikakor ne bi smela kraljevska banska uprava zavrniti z motivacijo, da ni pristojna in trditi, da je pristojna upravna občina, ker je za to rešitev pristojna prav kraljevska banska uprava.

Končno je iz vsega razvidno, da je A. A. uporabil vse mogoče, ker je poslal več predstavk krajevnemu šolskemu odboru, sreskemu načelstvu in kraljevski banki upravi, da bi mu bilo dodeljeno stanovanje odnosno izplačana stanarina. Tudi zaradi tega kraljevska banska uprava ne bi smela zavrniti onih predstavk, ki so bile nanjo naslovljene.

Useblina:

Naša društvena zborovanja. Zaradi maksimalnih cen je najbolj prizadeto uradništvo.

Kako stanujemo. Učiteljska naturalna stanovanja in stanarina.

Zveza učiteljskih organizacij kraljevine Jugoslavije.

Med »zaostalimi« v otrokovem stoletju.

Mladinski skladatelj Ciril Pregelj govori.

Učiteljski smučarski tečaj na Mrzlici.

UČITELJSKI POKRET: Problem prehrane pri delovnem ljudstvu in še posebej pri mladini.

LISTEK: Andraž Plahuta nima legitimacije.

Splošne vesti. — Šolski radio. — Osebnе zadeve. — Iz listov. — Mladinska matica.

— Učiteljski pravnik. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Z ozirom na zgoraj navedeno in ker A. A. ne zadeva krivda, ker ni užival stanovanja v navedenem času odnosno ker ga ni v celoti užival, je treba osporeno rešitev razveljaviti in vrniti ves predmet kraljevski banški upravi v Ljubljani, da ga v zvezi s ceneno za izplačilo celokupne stanarine A. A. od 1. marca 1936. leta do mesca septembra 1936. leta in delno od septembra 1936 do mesca, ko je bil razrešen učiteljske službe v D. Za izplačilo stanarine od 1. marca 1936 do 31. marca 1937 naj se A. A. obrne na pristojno upravno občino.

Navedba kraljevske banske uprave v Ljubljani v aktu IV. št. 7074/8 od 28. maja 1940, da A. A. za čas svojega službovanja v D. ni preselil svoje družine in zaradi tega nima pravice za čas službovanja v D. do družinskega stanovanja, se zavrne, ker ni z no-

benim predpisom določeno, da mora uslužbenec preseliti družino v kraj službovanja, da bi s tem dosegel pravico do družinskega stanovanja oziroma stanarine.

Iz navedenega in na osnovi §§ 122. in 123. zakona o občem upravnem postopku

rešujem:

da se razveljavi rešitev kr. banske uprave v Ljubljani IV. št. 7074 z dne 1. maja 1940, s katero so bile zavržene navedene predstavitke A. A., učitelja v B, s katerimi je prosil, da se mu dodeli predpisano stanovanje oziroma stanarina in da se ves predmet vrne kr. banški upravi v Ljubljani, da bo mogla postopati po pripombah in referatu te rešitve.

O tem je obvestiti kr. banko upravo v Ljubljani kakor tudi imenovanega A. A.

30. X. 1940. leta — Beograd.

Zveza učiteljskih organizacij kraljevine Jugoslavije

(Še o „zmotah“)

Tovariš Lojze Hreščak iznaša nekaj svojih misli o ustanovitvi »Zveze učiteljskih organizacij kraljevine Jugoslavije« in odgovarja v 18. številki »Učiteljskega tovariša« na moj članek objavljen v Učiteljskem tovarišu dne 5. decembra 1940. l.

Predvsem je potrebno točno predočiti, da imamo v bodočnosti rešiti problem »Zveze učiteljskih organizacij kraljevine Jugoslavije«, v kateri zvezi bi bile zastopane vse učiteljske organizacije, ki bi se zedinile na skupni program, dočim se sedaj brezkompromisno forsira zveza med JUU in SHUD. Če bi se bilo postavilo na banjalški skupščini vprašanje zveze, sem prepričan, da bi se to vprašanje vse drugače sprejelo in reševalo ter bi večina gotovo že tedaj dala načelni pristaneck. Sklepajoč po poznejših dogodkih, da se pozneje, v banovini Hrvatski ni postavljalo vprašanja reorganizacije, temveč likvidacije JUU, je skoraj jasno, zakaj se ni hotelo v Banjaluki postaviti vprašanje Zveze — in da to ni bilo slučajno. Zato smatram, da je tudi danes lažje reševati vprašanje »Zveze učiteljskih organizacij kraljevine Jugoslavije« in reorganizacije JUU, kakor pa »brezkompromisno« ustvarjati zvezo med JUU in SHUD. Ne bom ponavljal razlogov, ki sem jih navedel na seji glavne odbora in deloma v Učiteljskem tovarišu. Tovariš Hreščak je zapadel v usodno zmoto nepoznavanja razmer in na tej zmoti gradi svoje predpostavke in hipoteze, zato pa zapada v logična nasprotja in gradi na — dvomih ter se zadovoljuje z vsako rešitvijo, samo da napravimo poskus...

Za svoj račun lahko vsakdo dela poskušne, resno vodstvo organizacije se pa mora izogibati poskusom na račun organizacije. Poslednji dogodki v samem SHUD so nam le potrdili, da bi bilo pogrešno forsiranje in bi to dovedlo edino do razbijanja sedanjega homogenega dela, predvsem JUU. Vsa strujanja v banovini Hrvatski niti niso prišla do polnega izraza, sodeč po poročilih, ki jih prejema centrala JUU.

Na drugi strani ni anahronizem samo v učiteljskih vrstah in v učiteljski organizaciji, temveč vlada anahronizem tudi v vprašanju naše notranje državne ureditve. Zato, dokler se ne uredi to vprašanje, bodo vladale težkoče in spori za ureditev naše stanovske zveze. Lahko je rešiti vprašanje za Slovenijo kakor tudi za banovino Hrvatsko, teže za srbski del, kjer ni vprašanje samo komplicirano, temveč v mešanih krajih tudi zelo delikatno — in to vse dotle, dokler ne bo rešeno obče vprašanje državnopravne ureditve. S tega stališča bi se mogla sprejeti kot časna rešitev zveza med JUU in SHUD, če ne bi bilo drugih — globljih zaprek.

Ne smemo pozabiti, da je še mnogo učiteljev, ki jim tudi jugoslovanska učiteljska organizacija ni samo fikcija in jim prav gotovo ni bila krinka, s katero bi se samo pokrivali v preteklosti. Oni niso za vračanja centralističnih tendenc in političnih gesel jugoslovanstva, zato pa tudi proti izrabljanju tega za politično parolo na drugo stran. Veseli me samo, da je tov. Hreščak krepko podčrtal potrebo »zopetne strjenosti jugoslovanske učiteljske organizacije« in »duhovne zajednice jugoslovanskega učiteljstva, ki lebdi pred očmi nam vsem« — ker s tem ne izgublamo ničesar od svojega slovenstva, hrvatsstva in srbstva in je na tej osnovi mogoča brza združitev učiteljskih organizacij v Jugoslaviji.

Za danes delno še druge sile usmerjajo, kam morajo društva in organizacije...

Čudim se pa stališču tov. Hreščaka v negiraju vsakega parlamentarnega in demokratskega načela in odrekanja pravice upravnemu in glavnemu odboru za opredelitev taktike. Načelno se ne razlikujemo, to je menda jasno, in se ne odreka niti to, da ostali člani glavnega odbora ne bi bili za zajednico vsega učiteljstva v državi. Temu more slediti samo še vprašanje, če smo še zajednica in zakaj sedimo še vedno skupaj — če ni občira in upoštevanja bližnjih, ki so ostali v zajednici in ki naj bi jih žrtvovali zaradi onih, ki so odšli iz zajednice.

Mnogo jih je bilo, ki so želeli ostati...

Ivan Dimnik.

Učiteljska fiskarna

—t Mirko Kunčič: Triglavske pravljice. Učiteljska fiskarna je začela izdajati posebno zbirko »Triglavskih pravljic«. V prvem zvezku je izšla Kunčičeva povest za mladino »Dovski zmaj«. Knjiga je prav lepo opremljena in jo krasi 22 zelo lepah in nad vse posrečenih ilustracij akad. slikarja Maksima Gasparija. — Cena 28 din je tako nizka, da bo omogočila vsakomur nakup te knjige, ki bo najlepše darilo naši mladini.

—t Vse, kar rabite za katero koli šolo, dobite po zmernih cenah v Knjižarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in njenih podružnicah v Celju in Mariboru.

—t Najprimernejša zabava in pouk so Kunstovni načrti elektrotehničnih aparatov: brzojavni aparat, električni zvonec, indukcijski aparat, telefon in mikrofon. Vsak načrt stane 1,50 din.

jih in jim sejal, žel in tudi cepil sem jim drevje in napravljati žage in prodajal les. Zdaj je pa zmanjkalo otrok in tudi jaz sem postal že nadložen in odveč in grem, da pogledam svet. Tu je pa lepa cesta, do Globokega dolga ni take in začudil sem se, da je šlo že toliko življenja mimo nas. In oprostite, nisem vedel, da je začudenje protij postavam.

»Andraž Plahuta,« je zamrmral orožnik, »že ime ni nič prida. Bog ve, s kakšnimi nameni prihajate v našo dolino? Vsake baže potepini nam lezejo na vrat. Ali imate kako legitimacijo?«

Andraž Plahuta se je potipal za žepe in žalostno odkimal:

»Legitimacije pa nimam. Trideset let je dolga doba in naposled mi tudi tiste modre ni nihče več poslal. Ampak stopila bi kam v gozd: vsi oglarji me poznajo in vsi drvarji, precej bi vam povedali, da sem globokodolski učitelj in bi jim lahko verjeli. Ali bi pa stopila do fajmoštra, debeli dve uri od tod je, ni tako daleč in bi potem verjeli.«

»Če bi fajmošter Janez potrdil, no, seveda...«

Orožnik je še enkrat sumljivo pregledal Plahuto, nato mu je še naročil, naj hodi po cesti tiho in naj ne dela nikakih opazk tudi, kar se tiče petja, je boljše, če ga opusti. In kadar gre mimo kak avto, naj lepo pozdravi. Potem je vtaknil črni zapisknik v žep in počasi odšel.

Andraž Plahuta je počakal, da se je orožnik izgubil za ovinkom, potem je nadaljeval pot. Sklenil je, da se ne bo nobeni stvari čudil, da bo hodil popolnoma ravnodušno in obenem previdno. Hodil je in hodil, z neba je pripekalo sonce, žgalo je zmeraj bolj in Andraž je čutil, da ga zmeraj bolj žejja. Oziral se je po hišah in na vrhu klanca je stala

Marija Klofutarjeva:

Med „zaostalimi“ v otrokovem stoletju

(Nadaljevanje)

Vendar pa ima težnja po dominiranju tudi pri manj vrednih otrocih lahko svojo dobro plat, če se pojavlja pri delu, pri učenju, pri igri in pri treningu, ako ni tako potencirana, da bi šla že na račun njegove ali tovariševe slabosti in nemoči.

Naloga moralne vzgoje je, da na čim diskretniji način ovira razvoj negativnih lastnosti, dočim lahko dobre na manj diskreten način razvija in krepi. Ni lahka ta naloga in v šolah si je nismo pridobili. Srečni otroci, ki imajo za vzgojitelja rojenega pedagoga, a srečni so tudi tisti, ki imajo samoučnega. Kdor pa teh darov nima, naj ne sili v »poboljševalnico« ali slični zavod, pa najsi bodo beneficije še tako zapeljive, da ne prehodi Kalvarije tiste vzgojiteljice, ki me je vsakih 14 dni obveščala, da so ji gojenke odpovedale pokorščino ter me prosila za pomoč. S sličnimi prošnjami so prihajale tudi njene gojenke, samo v drugem tonu, naj jih premeštim iz njenega oddelka. Pot do samovzgoje vodi le preko samokritike.

Da vzgojitelj spozna gojenčevo psihozo, mu je potrebno ostro opazovanje, pa tudi precej logičnih zaključkov, saj je pretvarjanje dekoracija vseh zavodskih gojenčev. Dober kažipot je gojenčevo svobodno delo, to je akt, ko gojenec sledi naravnemu fiziološkemu nagonu, ki ga je najlažje opazovati pri igrah, na sprehodih in sploh v popolnoma prostem času, ki je v interatih potrebnejši kot kjerkoli.

Pristen ključek do gojenčeve duševne kamrice si pridobi vzgojitelj, če se v nerodni pubertetni dobi zanima za njegove zadeve. Da uspe tak »vlom« samo diskretno med štirim očmi, menda ni treba poudarjati. Ti zaupni razgovori so edini mostiček do priateljstva med vzgojiteljem in gojencem. Popolna svoboda je priporočljiva povsod tam, kjer se udeležuje delovni ali oblikovalni nagon ali se oblikuje svetovni nazor.

Eden najposrečenejših testov za merjenje domišljije teoretičnih in estetskih čustev je bila pred leti v zavodu prva pustna maskarada. (Poznejše so bile posnemanje prve.) Gojenke so dobile na razpolago nekaj privatnih oblek, klobukov, čevljev, rjuh, platna in prediva. Kozmetične pripomočke so si omislile same iz rdečega papirja, oglja, paste za čevlje in krede.

Slika je bila nad vse pestra in zanimiva zlasti za mene, ki sem poznala preteklost, okolje in sedanjo psihozo vsake posamezne, pa so mi maske služile samo za dopolnitev diagnoze in prognoze.

Manjše, nežnejše deklice so hotele biti vse angelčki, cvetke in metuljčki. Potepuške so se prelevile v cigančke, prodajalke peska in vezilk, v beračice in ulične kričače.

Prihljubljena maska gojenk z »virgo intactae« je bila nevesta z belim pajčolanom, pa tudi razne delavke, n. pr. žanjice, perice, sobarice in kuharice.

»Izkušenejšee«, z več ali manj pisano preteklostjo so kot »kavalerije« posnemale kretanje in besede svojih bivših častilcev, »namigušee« so pokazale spretnost v osvajanju, častihlepne in oblastijelne pa so v vlogah »milstivice« razkazovale nakit in inteligenco.

Najmračnejši tip vseh zavodskih gojenk je pri tem poskusu manifestiral v odurni maski bandita. Z razmršenimi lasmi, deformiranim licem in telesom, v ostudno raztrganih in umazanih cunjah je promenirala z gorjačo in sekirjo. Tudi v svobodnem življenju se ni oddaljila od svojega ideala. V letošnjih počitnicah je med mojim dopustom obiskala zavod. Baje je bila tako odbijajočega obnašanja in umazana, da so celo najslabše gojenke bežale od nje, čeprav so jim sicer svobodne tovarišice najdražji gosti.

pa stari navadi bela krčma. Pospešil je krake in stopil vanjo.

Pozdravil je in takoj je prišla brhka natararica. Vprašal je po vinu. Natararica mu je razložila, da ga imajo vseh vrst, toda postavte so take in običaj, da ga prodajajo z vso previdnostjo. In ali ima legitimacijo?

»Legitimacijo?« je dejal v strahu Plahuta. »Šaj sem že gospodu stražmojstru povedal, kaj sem in kdo sem.«

»Pri nas je treba pokazati legitimacijo Društva prijateljev Janeza Vodopiveca, drugače ne morete dobiti pijače.«

Plahuta je žalosten odkimal, da doslej ni vedel za take legitimacije. Toda če je narodna potreba res taka in se ji ni mogoče izogniti, precej se bo vpisal v to društvo, da ne bo imel posla z orožniki in sodišči. Natararica je odkimala, da ne ve, kje vpisujejo, vsakdo, ki pride v krčmo, prinese legitimacijo že s seboj in zdaj se ji je prvič primerilo, da je prišel nekdo brez nje.

»Potem mi pa dajte kos kruha,« je rekel Plahuta. »Imel sem ga dober brtavs, pa pot je bila dolga in kmalu sem ga pospravil.«

»Pa natararica je spet vprašala po legitimaciji.«

»Ali je tudi tu treba legitimacije?« »Da, legitimacije protidraginjskega odbora, da uživate kruh.«

»Seveda ga uživam.«

»Toda potrebna je legitimacija.«

Plahuta pa ni imel legitimacije. Nekaj časa je še čakal, potem je sprevlel, da mu nihče ne bo pomagal, vzdignil se je in se odpravil na dolgo pot, namenil se je bil prav v mesto. Tam je toliko tovarišev, ki poznajo življenje in so se mu pravočasno prilagodili, zapisani so v vseh potrebnih društvih in znajo ob vsaki priliki pokazati pravo legitimacijo. Dolga je bila pot, povsod je bilo kakalo, kako po-

No, poboljševalna vzgojevalnica je neke vrste prisilna delavnica. Prisilno delo in gojenčeva prosta volja se le malokdaj ujemata. Harmonija med svobodo in silo je težko izvedljiva in zahteva skrajno previdnost pri odredbah in ukazih.

Vzbuditi zanimanje za nekatere predmete je v zavodu precej težko. Večina gojenk stremi za nekimi specializiranjami. »To se mi do-pade, to pa ne« in so prepričane, da česar nima rado, tega tudi ne zmorejo. Vsekakor je v teh njihovih izjavah nekaj jedra, vendar je treba mnogo truda, da privolijo v delo, ki jim ne ugaja, ali ga pa celo vzbujajo. Ker so zelo malodušne, je največkrat ta maska apel za spremembo okolja, dela ali delovnega načina. Navadno obstoje pri prvi oviri, v šoli prav tako kot pri manualnem delu ter se zapro v svoj stolp Kellerjevega »razmišljanja brez misli« ter tako zamolče še to, kar znajo. Če se vzgojitelju posreči odkriti pravi vzrok te resignacije — bolezen, puberteta, psihološka neobčutljivost, psihopatija itd., teče voz zopet po prejšnjem tiru, sicer pa je vsak trud zastoj in je bolje počakati vedrejšega razporedja.

Zavodske gojenke so več ali manj svoje-glave. Z ukazi vzgojitelja svojevleljivo samo potencira do trdovratnosti, nagajivosti, upornosti ali nadutosti. Blažji način — n. pr. danes je pa izredno ugodna priložnost za risanje krojev, ker smo včeraj videli nekaj novih modelov, za zgodovino, ker je radio v nacionalni uri predaval o... za delo na polju ali na vrtu, ker je krasno vreme in so bolgarski vrtarji že vsi na terenu — je mnogo bolj, kot ukazovalni »moramo«. Saj, ko se prepričamo, da je to, kar moramo delati dobro, koristno in ne pretežko, se »moram« kaj hitro preobrazi v »hočem«. Seveda je to neopazna injekcija pri usmerjanju otrokove svobodne volje v zvezi z izbiranjem dela in poklica, uspeh pa je odvisen od vzgojiteljeve osebnosti in spretnosti. Pri vsaki gojenki ni mogoče doseči razveseljljivih rezultatov, kot ni mogoče z vsemi gojenkami delati po principih samodelavnosti in aktivnosti. V takih primerih se moramo pač zadovoljiti samo s sodelovanjem, pa še to mora biti podprto s plastično nazorno injekcijo. Zato so v poboljševalno-vzgojevalnih zavodih dovoljene mere pomozno šolskega pouka.

Vzgojna in poboljševalna enciklopedija prodira v vsa področja pedagoškega znanja in njeno urejevanje zahteva maksimum duševnih naporov, močan in razvit čut odgovornosti ter duševno disciplino, saj je vzgojna umetnost izpit duševnih sposobnosti individuala in naroda ter ogledalo njegove kulture. H krepljenju volje in k razvijanju etičnih čustev vodi gojenko samo vedro razpoloženje in veselje. Že v uvodu sem poudarjala, kakšen duh naj bi vladal v vsakem zavodu.

Simpatičen lik notranjega ustroja poboljševalne ustanove sem gledala v filmu: »Zav-tvor brez rešetk«, ki mi je v težkih urah dal mnogo uteha z zavestjo, da so moje metode sprejemljive. »Tko pjeva, zlo ne misli.« Pesem, veselje, smeh, zaupanje in dobra volja, od časa do časa malo priboljška v hrani, malo primerne dekoracije na obleki (pri deklicah lahko tudi pisan trakec v lase), povsod odkritost in lep vzgled, red na zunaj in v sebi, korakajoč vzporedno z dobrim, nevsi-ljivim nadzorstvom, v večini primerih pre-magajo ali vsaj zmanjšajo pogoje za laž, lahko-miselnost, surovost, sebičnost, hudobijo, im-pulzivnost volje in podobne »vrline« iz kolekcije gojenčevih kiminalnih nagnjenj.

Mladost se hoče in mora smejati. Evo-cirajoč svojo zgodnjo mladost, pripoveduje Apton Sinclair, kako so se on in njegovi to- trebne so legitimacije, stopil je v trgovino in vprašal za čevlje, pa ni imel legitimacije Društva za zaščito popotnikov, hotel si je kupiti robec, pa mu je manjkala legitimacija oblačilnega društva. In ko je prišel v mesto, napolnil se je koj k najstarejšemu tovarišu. Našel ga je v zakotni gostilni, sedel je za samotno mizo in počasi srebal čašo brizganca, počasi in previdno, ko da pije najhujšo pi-jačo.

»Torej si že prišel,« je dejal tovariš. »Dolgo te že nisem videl.«

»Dolgo,« je pojasnjeval Plahuta, »zdaj so se pa časi tako spremenili, da nisem več sodoben in se moram nekoliko ogledati, kakšno je življenje. Zdi se mi, da sem nekoliko zamudil, pozabil sem se o pravem času vpisati v vse te različne bratovščine, ki jim niti imena ne vem, pa me zdaj na vsakem oglu preganjajo.«

»To niso nikake bratovščine,« je poja-snil tovariš resno, »to so danes še edino mo-goča sredstva, da človek nekako živi. To je red. Mi smo se vsemu temu že tako privadili, da ne bi mogli več živeti brez takega reda. Da, prav res. Le taki ljudje iz gozdov, kakor si ti, morejo še tako omalovaževati ves ta napredek.«

»Morda je pa to res napredek,« je po- hlevno dejal Plahuta.

»Kaj bi pa prav za prav rad?« je dejal tovariš. »Katero legitimacijo ti je potrebna?«

»Legitimacije?« je pomislil Andraž. »Prav za prav ne vem. Nimam namreč še nobene.«

»Tak še nobene!« je pomilovalno dejal tovariš.

»Nobene. Rad bi dobil katero za kruh in pijačo.«

»Te ima v evidenci boter Jernej, moral bi se obrniti nanj. Moral bi se tudi zapisati v njegovo društvo.«

M. Nagajka:

Andraž Plahuta nima legitimacije

Napotil se je bil Andraž Plahuta v svet, naveličal se je že svojih hribov in življenja se zmeraj premika, zdaj gre v to, zdaj v drugo stran, si je dejal, morda bo prav mene doletelo, da bom našel pravo uro, ki je tako potrebna narodu in bom prvi sprevlel, kako gremo in kam. Napotil se je bil in ker že dolgo ni ogledoval sveta, je šel, kakor je bil vajen: z romarsko palico v rokah in posled-njo zagozdo kruha v malhi. Drugega mi tako ni treba, je mislil, ljudje so dobrodušni, ponudili bodo lačnemu in žejnemu in zahvalili Boga, da so storiili dobro delo. In kakor je šel, je kmalu stopil na belo cesto, ustavljal se je na njej in si ogledoval na obe strani, bila je bela cesta, svetila se je v soncu in zdaj pa zdaj je švignil mimo avtomobil in rezko za-trobil.

»Glej no, presekali so dolino in še sa-njala se mi ni o tem!« je vzdihnil Andraž Plahuta.

Pa je zrasel od nekad orožnik, neprijazno je gledal in roka mu je segala po črnem zapiskniku.

»Kdo ste in čemu tako opazujete to ce-sto?«

Andraž Plahuta je počasi snel stari klo-buk in se odkril:

»Nič ne zamerite, gospod stražmojster, Andraž sem in Plahuta se pišem in sem učitelj v Globokem dolu, pet ur hoda za gozdovi. Trideset let je lep čas in sem prišel, da si ogledam svet. Trideset let, dolga doba: učil sem jih brati, pisati in računati, zdravil sem

variši valjali od smeha, ko so čitali Mark Twena.

Božanski Servantes govori v navdahnjenosti: »Kdor iskreno išče in želi lepoto, jo najde in ima. To, ta moč duše in pa smeh, božanski otroški smeh, to je treba darovati otrokom.«

Vsi Servantesovi ideali izvirajo iz človeške duše, ki išče sebe in hoče nesmrtnost. V slovenski literaturi je pogodil prave strune v otroška srca Danilo Gorinšek, čigar pesmice so kot otrok čile, mladostne, poskočne, navivne, prijetne in zvočne.

Izjeme potrjujejo pravila in, če bi vzgojitelj dosegal 100% uspehe brez »nürnbberskega ljaka«, naj bi imela čimprej vsaka vas svojo »poboljševalnico«. Takrat pa lahko mirne duše porušimo vse kaznilnice, odvzamemo insignije sodnikom in advokatom ter zavriškamo na pragu v stoletje »človeštva«.

Lahkomiselnost je največkrat posledica motenj v centralnem živčevju, zaradi česar so gojenke nezmožne pazljivosti in koncentracije. Moje gojenke so se v takih primerih zatekle k molku, surovosti ali laži. Stvarni

dokaz, da ima laž zato tako kratke noge, ker si jih v večnem teku obrusi, privede gojenke k pameti; da bi postale resnicoljubnejše, nisem opazila. Sicer je pa to tudi velik napredek in ljudske mase se ne mučijo s problemom, da — li so njih individuali pošteni iz notranje potrebe ali iz strahu pred odkritjem, sramoto in drugimi posledicami. Ceni se vrh a ne korenina poštenja, zlasti še, če je tako izoblikovan, da ne razlikujemo kopije od originala.

Morda bo kdo nasprotoval temu nazoru, da mora biti v prvi vrsti zdravo jedro. Hm, če bi bili vsi ljudje v okviru svoje svobode pošteni iz notranje potrebe in simpatije do poštenja, ne bi bila že prva dva zemljana v raju prekršila božje prepovedi, ne bi bil Bog med bliskom in grmom dal Izraelcem na gori Sinaj 10 zapovedi, ki se tako čudovito ujemajo z zakonodajstvom in družabnimi pravili vseh vekov, rodov, kulturnih stopenj in konfesij, ne bi bilo treba priseg, obljub in jamstev, pa tudi ne sodnih in obrambnih forumov, v litanih pa bi lahko opustili vdih: »Kuge, lakote in vojske reši nas o gospod.«

(Se nadaljuje)

Mladinski skladatelj Ciril Pregelj govori

(Ob priliki »tihega« jubileja.)

Pred 15 leti sem začel izdajati in zalagati svoje glasbene mlad. publikacije »Mladinski zbori«. Takoj so segle po njih domala vse šole in vem, da ni šole v Sloveniji, ki ne bi imela katere moje in da ne bi iz nje prepevala mladina. Marsikatero narodno ali ponarodelo sem rešil pozabe. Tudi moje umetne pesmi radi pojo. Dosele sem izdal in založil vsega skupaj (s prizori) 10 zvezkov v nakladi 12.000 knjižic. Pomislil! Pa ti rečem, razprodano. Le nekaj zvezkov je še po knjigarnah in pri meni. Veš, napisal sem vse po načelu: deca deci! Zbirke sem pisal iz svoje velike prakse. Saj sem vedno imel mladinski zbor, ki je imel vedno nove zahteve. Pritegnil me je popolnoma nase in seveda zahteval, da se mu popolnoma posvetim. Pa ni bilo zaman, kakor vidiš. Tako vidiš iz edicij, da sem začel z enoglasjem in uporabljal v melodije najnavadnejše intervale (prime, sekunde, terce itd.), nato sem prešel k dvoglasju (troglasju in četverglasju). Ali veš, kako dolga pot je 15 let? Pri nas se je medtem marsikaj dogodilo in spremenilo. Na polju mladinske pevske kulture so nastopili mladi glasbeniki iz Osterčevih šol in začeli izdajati svoje edicije: 1. Sima (2 zvezka); 2. DPMZ (3 zvezke) v razdobju od 1936—1940. Moje izdajanje ni medtem počivalo, toda moje oko je budno opazovalo sleherni dogajanje na tem polju. Vesel sem bil mladih fantov, videl sem, da so na pravi poti in da so polni mladostnega elana in idealiz-

ma. Ti moji mladi »konkurenti« modernisti so mi bili vedno bolj simpatični, pribajali so vedno bolj na programe progresivnih mladinskih zborov in veš, kaj sem napravil: povabil sem jih, naj se mi pridružijo ob priliki moje jubilejne edicije in sodelujejo. Zgodilo se je. Izdal in založil sem »Za mlada grla« (24 mlad. pesmi) v vseh slogih, najlažjih in najtežjih. Špričo tega je »Za mlada grla« pravi zbornik slovenskih skladb. Po slogu sva si v ediciji z Mirkom sorodna, od modernistov so pa Osterce in njegova učenca Pahor in Pirnik. Iz te zbirke so doslej peli: mene, Laharnarjeva (II. dekl. mešč. šola v Ljubljani), Osterca Trboveljski Slavček, Pirnika ima na programu Ženski akademski pevski zbor. Prepričan pa sem, da se naši mladinski zbori že na tihem pripravljajo na »glodajo« katero mojo. Oprema edicije je odlična in tudi poceni (27 din). Eto! To je moja jubilejna publikacija! Pa prosim, ne dajaj tega na veliki zvon.

Razgovor mi je bil sila prijeten. Saj je bil čisto »depolitičen« značaja. Marsikatera misel se mi je porodila, ko je odhajal. Glej ga možaka, učitelja, kmalu gre v pokoj, pa še mladeniško gara, komponira, izdaja, zalaga, propagira mladinske glasbene publikacije. Njegov jubilej počastimo tako, da si nabavimo njegovo prelepo zbirko za mlada grla. Naš Celjan, Ciril Pregelj, na mnoga leta!

mp.

Učiteljski smučarski tečaj na Mrzlici

Tovariš Rafael Rihar iz Trbovelj je sprožil akcijo za božični smučarski tečaj, prvenstveno za učitelje iz Zasavja. Povabil je takoj tov. Janka Sicherla, znanega metodika in propagatorja ljudskega smučanja, ki se je seveda rade volje odzval. Za odobritev tečaja in za materialno pomoč je bila naprošena kr. banska uprava, ki je seveda takoj pokazala polno razumevanje za tečaj in ga je dovolila. Tudi slovensko zimskošportno zvezo na Jesenicah smo preko smučarskega odseka SPD v Trbovljah zaprosili, naj fungira kot prireditelj in upamo, da bo naši želji vsaj post festum ugodila. Trboveljska podružnica SPD, ki ji predseduje tov. Ante Beg, smučarskemu odseku pa načeluje tov. Rihar, je širokogrudno odprla vrata svojega Doma na Mrzlici in nudila tečajnikom zavetišče po minimalni članski tarifi. Tudi za prehrano in ostalo oskrbo je bilo preskrbljeno v polni meri in po zelo zmernih cenah.

»Tako nerad hodim okoli društev in botrov. Pa bi rad legitimacijo za obleko, bom že kako opravil s kruhom in pijačo.«

»Potem bi moral k botru Andreju. Tudi on ne da legitimacije kar tako. Moral bi se zapisati v njegovo društvo.«

»Tudi ta ima društvo!« je vzdihnil Plahuta. Potem bi vzel samo čevlje, za dolgo pot so mi najpotrebnejši.«

»Potem moraš k botru Tomažu in njegovemu društvu.«

Plahuta je preplašen gledal v resnega tovariša.

»Tu se nikakor ni mogoče izogniti botrom.«

Tovariš ga je dolgo gledal, premotril je Andražovo nagubano lice, pretehal utrjene oči in sključeno postavu, nato ga je vprašal, koliko časa je že v Globokem dolu.

»Dvajset let, trideset let,« je dejal Plahuta, »izgubil sem vse koledarje in davno že ne vem več, kdaj sem bil mlad. Prosil sem trikrat, štirikrat, skoraj vsako leto, pa so nekako pozabili name. Ne vem zakaj.«

»To je čisto preprosto: nisi imel legitimacije,« je dejal tovariš in nagnil čašo z brizganecem ...

Andraž Plahuta je tiho vzel na znanje prijateljevo sporočilo, zakaj sprevidel je bil, da mu ni rešitve ne na tem ne na onem svetu. Povesil je glavo in se povrnil v Globoki dol, kjer žive ljudje še staro življenje brez legitimacij in odborov in ni človek človeku volk. In komaj je spregovoril s prvim Globokodolcem, se mu je srce omehčalo, pozabil je na vse legitimacije in živel kot prejšnje dni. Zrak je bil prijeten, kruh dober, čeprav ne gospodski in končno se tudi v samoti dočakajo boljši dnevi.

Trboveljska premogokopna družba je z denarjem in posojilom odejl krepko podprla izvedbo tečaja, njej so sledile še Cementarna TPD v Trbovljah, Posojilnica v Trbovljah, podjetje Dukič in drug v Trbovljah in Kemična tovarna v Hrastniku. Vsem naštetim s tem prisrčna hvala.

Glavni delež pri kritju stroškov pa so seveda morali prispevati tečajniki sami, tako da je ta tečaj, kar se tiče poštvrtovalnosti, edinstven v vsej zgodovini vežbanja učiteljev smučarjev.

Slabo vreme po novem letu in drugi zadržki so oplašili nekaj prijaviteljev, toda tečaj se je kljub temu vršil v krasnih snežnih razmerah pod večjim vodstvom kar dveh diplomiranih zveznih smučarskih učiteljev: tov. Sicherla za metodični in teoretski del tečaja in g. Ivana Gorjupa za čisto tehnični del.

Večina tečajnikov je bila iz Trbovelj, kar je vreden dokaz, da se trboveljsko učiteljstvo dobro zaveda velikega socialnega in narodno-obrambnega pomena smučanja in skuša s tem športom resno odtegniti mladino vsem izrod-kom ceste ter jo vrniti naravi v naročje.

Že med tečajem so udeleženci praktično sodelovali pri organiziranju tekme v smučarskih likih in smuku z Mrzlice. Smučarskega odseka SPD v Trbovljah. V nedeljo 13. jan. pa so se nekateri tečajniki že udeležovali pri vodstvu mladinske smučarske tekme.

Nad vse skromna finančna sredstva tečajnikov in poslednji dnevi božičnih počitnic niso dovoljevali, da bi se tečaj vršil več kot pet dni. Toda tudi v tem kratkem času je bilo storjenega mnogo dela, ker so se tako oba smučarska učitelja kot tečajniki z vso resnostjo zagrizli v predvideni program in ga po najboljših močeh predelali. Vendar pa bi bilo umestno, da kr. banska uprava in Slovenska zimskošportna zveza na Jesenicah upoštevata požrtvovalnost letošnjih tečajnikov in naj pri organiziranju nadaljevalnih tečajev za ljudskošolske učitelje ne prezreta njihovih prijav.

Smuk!

M. P.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Obvestilo. Članstvu Učiteljskega pevskega zbora »Emil Adamič« sporočamo, da bo prihodnji pevski tečaj 2., 3. in 4. februarja t. l. v prostorih Glasbene Matice v Ljubljani. Zaradi bližnjega nastopa je udeležba za vse članstvo strogo obvezna. Članstvo je te dni prejelo okrožnico z vsemi važnejšimi sklepi, prosimo, da se po njih ravna. Na prihodnji pevski tečaj naj članstvo prinese s seboj ves notni material, ki ga je vzel domov.

Tajnik.

UČITELJSKI POKRET

Problem prehrane pri delovnem ljudstvu in še posebej pri mladini

(Ob izidu prihodnje Prosvete.)

V vprašanju prehrane je obsežen cel kompleks vprašanj, ki jih nikakor ne moremo ločiti enega od drugega, ako hočemo spoznat objektivno vrednost tega vprašanja. Če gledamo na to vprašanje le s fiziološkega vidika, kako vpliva prehrana na telesni razvoj in njegovo stanje, smo pri tem zanemarili nič manj važen socialni, gospodarski in kulturni moment. Vedeti moramo, da slonita na telesni odpornosti ljudstva, ki je v neposredni zvezi s prehrano, tudi njegov kulturni napredek in blagostanje. Narod, ki gladuje ali nima zadostne možnosti prehrane, ne more posvetiti svoje sile kulturnemu in gospodarskemu napredku, se upira in išče izhoda. Dobro so poznali to dejstvo že rimski cesarji, ki so s kruhom in igrami osvajali svet.

Zdravniška in njene pomožne vede so si do danes prizadevale, da doženejo hranljive sestavine in njih pomen za organizem in da ugotovijo podlago za določitev potreb dnevnega množine in vrste prehrane. V tem pogledu je medicinska veda zelo napredovala. Tako danes vemo, katere hranljive sestavine so potrebne za normalni razvoj in obstoj organizma in v kateri hranljivi snovi so zapodene posamezne sestavine; vemo tudi, da norme, ki so določene za prehrano posameznika, ne morejo biti za vse pokrajine enake in tudi ne za vse prebivalce ene in iste pokrajine. Cela vrsta pogojev je pri tem zapodanih: narava, klima, način gospodarstva in vrsta proizvodnje, kulturno stanje, higijenske razmere itd. O vsem tem nam ve povedati razmeroma zelo točno zdravniška znanost. Za nas pa, ki imamo pred seboj narodni razvoj in obstoj in s tem razvoj in obstoj slovenske mladine, je važno vprašanje: kako in s čim se narod dejansko hrani; koliko je zadoščeno njegovim prehranbenim zahtevam in potrebam?

Pri nas se je vprašanje ljudske prehrane le malo, predvsem ne sistematično raziskavalo, zato nimamo zanesljivejših tovrstnih podatkov. Navezani smo pri tem le na splošna opazovanja in splošna poročila ter opise. Tako smo dobili pred dvema letoma nek splošen opis o prehrani prebivalstva Slovenije, ki ga je na osnovi poročil iz posameznih srezov objavil dr. Ivo Pirc v »Socialnih problemih slovenske vasi« — I. zvezek. Podrobneje je prikazal in sociološko obdelal prehranjevalne razmere prebivalstva za občino Št. Jurij pod Kumom tov. Vinko Möderdorfer v svoji knjigi »Slovenska vas na Dolenjskem«. Če izvzamemo krajše prikaze, ki so razmetani po raznih časopisih in revijah, potem je Möderdorferjeva študija najbolj objektivni prikaz glede prehrane prebivalstva, zlasti še, ker so prehranjevalne razmere prikazane po socialnoekonomskih kategorijah prebivalstva. Njegova dognanja in ugotovitve bi lahko posplošili do neke meje na vse kmečko prebivalstvo, ki živi v južnih in jugovzhodnih predelih Slovenije. Rezultati so porazni predvsem za tiste poljedelske sloje, ki nimajo dovolj zemlje, t. j. za poljske delavce, male in deloma srednje kmete. Ti naši kmečki sloji so po svojem življenjskem standardu še na nižji stopnji kot industrijski proletarij, ako slednjega seveda ne zajame gospodarska kriza. S temi splošnimi ugotovitvami se bomo morali zadovoljevati vse dotlej, dokler ne dobimo objektivnih podatkov, ki bi nam nudili preizkus prehranjevalnih

razmer za vso Slovenijo in za posamezne socialnoekonomske kategorije, česar danes nimamo. Zavedamo se, da je to težka naloga, pred katero se stavijo čisto nepremagljive ovire, vendar pa ne bomo mogli mimo te naloge, ako vemo, da je s prehrano najtesneje povezano vprašanje splošnega napredka in kulturnega razvoja. Na tem so pa zainteresirani vsi, ki sta jim mar napredek in razvoj. Tu pa moramo zavzemati že po svojem položaju prvo mesto vzgojitelji. Zakaj? Ker je v splošni razvoj in napredek vključena predvsem mladina. Prehrana mladine nima svoje važnosti le za njeno rast, temveč tudi za vzgojo in pouk, in v tem pogledu veljajo tudi za nas ugotovitve nemškega strokovnjaka, ki jih je svojočasno iznesel v parlamentu: »Imamo splošno šolsko obveznost. Ako pa hočemo, da ta splošna obveznost prinaša koristi, smo dolžni, da omogočimo tej mladini, da lahko sledi pouku. Če morajo ti otroci slediti pouku lačni, bo težko doseči kake uspehe... Otroci, prirodno nadarjeni, propadajo zaradi nezadostne prehrane, postanejo telesno zaostali in postopoma duševno otope...«

In kako je s prehrano naše mladine? Indirektno smo se približali temu vprašanju, ko smo preiskali in statistično obdelali telesni razvoj slovenskega ljudskošolskega otroka. Ob tej priliki smo že nakazali vzroke visokemu procentu telesne zaostalosti (glej mojo študijo: Telesna zaostalost šolskega otroka v Sloveniji, Prosveta 1940, št. 1., 2.). Na osnovi neizpodbitnih dejstev smo ugotovili, da pri tistih ljudskih slojih, ki so gospodarsko in socialno šibkejši, paralelno raste procent telesne zaostalosti, kar gre v največji meri na račun pomanjkljive in nepravilne prehrane. Ti gospodarsko in socialno šibkejši sloji (poljski delavci, mali kmetje, deloma srednji kmetje in v veliki večini industrijski delavci) pa tvorijo veliko večino našega naroda, ki živi v normalnih razmerah trpi na pomanjkanju prehrane.

Da bi tudi v tem pogledu prišli do objektivnejših podatkov in sigurnejših zaključkov, smo pokretaši pristopili tudi k tovrstnemu raziskavanju. Dobljene podatke je v letošnjih šolskih počitnicah statistično predelovalo šest pokretašev v tečaju iz vitalne statistike v šoli za narodno zdravje v Zagrebu. Dobljeni rezultati bodo v kratkem objavljeni v dvojni številki »Prosvete«, na kar že sedaj oozarjamo.

Ne delamo si nikakih iluzij. Vemo, da je vprašanje prehrane eminentno socialno vprašanje. Po našem globokem prepričanju in spoznanju je pa treba vsako socialno vprašanje postavljati tako, da se z njegovim rešitvijo že tudi odstranijo vzroki. S tem pa zaidemo že v samo bistvo družbenih temeljev in razrednih družbenih odnosov. Številke in ugotovitve nam kažejo stanje, pojave, posledice, ki imajo svoje vzroke. Način prehrane pri delovnem ljudstvu v razredni družbi ureditvi ima svoje objektivne vzroke v razrednih družbenih odnosih in, kdor bi hotel rešiti to vprašanje s karitativnimi in dobrodelnimi akcijami, bi vršil Sisifovo delo, ker šele z odstranitvijo temeljnih vzrokov bo tudi za stalno rešeno vprašanje prehrane, t. j. gladovanja delovnega ljudstva in njegove mladine.

Učitelj tu ne more stati ob strani!

M. M.

Splošne vesti

CENJENEMU UČITELJSTVU!

Slovenska straža v Mariboru sporoča, da je zopet izvršeno veliko socialno delo za naše obmejne kraje. Dosežen je bil popoln uspeh, saj smo mogli izdatno obdarovati do 58 šol ob meji in v Halozah. K temu uspehu je pripomoglo s svojim prizadevanjem in nesebično požrtvovalnostjo tudi naše cenjeno in ugledno učiteljstvo. Zato se vam v imenu naših najmlajših ob meji in po vas vsem malim darovalcem najtopleje zahvaljujemo. Prosimo vas pa, da to nesebično naklonjenost ohranite tudi v bodoče. Bog vam povrni!

Bog in narod!

Slovenska straža v Mariboru.

— Za podporni fond sekcije je darovala 250 dinarjev tovarišica Karolina Trost iz D. M. v Polju pri Ljubljani ob priliki ugodne rešitve pravne zadeve, ki jo je vodila po navodilih sekcije. Iskrena hvala.

Slovenska straža v Mariboru.

— Za podporni fond sekcije je darovala 250 dinarjev tovarišica Karolina Trost iz D. M. v Polju pri Ljubljani ob priliki ugodne rešitve pravne zadeve, ki jo je vodila po navodilih sekcije. Iskrena hvala.

JUGOSLOVANSKIM ČLANOM BIVŠEGA DRUŠTVA »SELBSTHILFE DER LEHRERSCHAFT STEIERMARKS IN ROTTENMANN«!

V imenu jugoslovanskih članov posmrtninskega sklada »Selbsthilfe« sem se dne 25. oktobra 1940. informiral in interveniral na pristojnem mestu v Zagradu, kjer sem dobil sledeča pojasnila in gradiva, m. dr.:

1. Z ozirom na plačilne težkoče so izključili samo tiste jugoslovanske člane, ki brez vsakega obvestila ozir. opravičila že dalje časa niso plačevali posmrtninskih prispevkov. Kdor je samo dve leti na dolgu, tisti lahko zopet postane član posmrtninskega sklada bivše »Selbsthilfe«, če poravnava zapadle prispevke teh dveh let.

2. Posmrtnine se redno nakazujejo po banki na našo narodno banko v Beo-

gradu in sicer v dinarjih. Tako se je n. pr. po tov. Gradišniku Antonu — zadnji smrtni primer — brez odtegljaja za 500 RM izplačalo din 8725.—.

Tile člani naj takoj poravnajo do 31. decembra 1940. zapadle posmrtninske prispevke, sicer izgube pravico do izplačila posmrtnine: Jug Elizabeta, Maribor, 12 RM; Wretzl Karl, Ptuj, 6 RM; Čulk Alojzija, Maribor, 6 RM; Zacherl Marija, Ljutomer, 6 RM; Požegar Avgust, Satohovci v Prekmurju, RM 21,67; Wretzl Irene, Ptuj, 6 RM; Srebrnič Franc, Ljubljana, RM 8,17; Kolletnig Marija, Slov. Bistrica, RM 32,87; Wudler Rudolf, Petrovče, RM 35,67; Bizjak Jožefa, Ljubljana, RM 35,67; Kopriva Avgust, Sp. Polskava, RM 24,67; Srebrnič Ana, Ljubljana, RM 8,17.

Posmrtninski prispevki se lahko nakažejo po kaki jugoslov. banki; mesečno se sme poslati do 300 din, 1 RM = okroglo 18 din, bančni stroški pa znašajo vsakokrat 28 din.

Purkhart Josip, Maribor, Tomanova 3.

Šolski radio

—r. Torek, 28. januarja 1941., ob 14,15 uri: Spomini na pot ob mejah Albanije; g. Rafael Bačar. Dvogovor. Prvi vtisi v Skoplju. Po ozkotirni železnici od Gradskega na Bitolj. Iz Bitolja peš na Ohrid. Ohrid in Ohridsko jezero. Pogorje Bistra. Čez Šar planino v Pri-zren. Od Prizrena do Dečanov. Visoki Dečani in njihov preteklost. Ob Dečanski Bistrici do albanske meje. Nazaj čez Kosovo polje. Dolina Ibra.

—r. Petek, 31. januarja 1941., ob 11. uri: Bolezni nečistoče, g. dr. Franta Mis.

—r. V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 26. januarja, ob 17. uri predaval g. Jože Okorn: V novo čebelarsko leto.

Osebnne zadeve

—i V V. položajno skupino je napredovala: Marija Ramovž iz Ljubljane.

—i V VI. položajno skupino so napredovali: Franja Galovič, Trbovlje; Ljudmila Glinšek, Rog. Slatina; Mihaela Godnik, Šmarje; Vanda Deu, Trbovlje; Marija Drogenik, Dev. Mar. v Polju; Rozalija Igljič, Šmartno pri Liji; Ana Lah, Negova; Hilda Nedeljko, Glin; Hilda Ahčin, Ig; Silvester Perhac, Polica; Darinka Turk, Trbovlje; Rudolf Rabič, Stari trg; Marija Vider v Ljubljani; Marija Brunar v Žužemberku; Karel Šancin, Brežice; Janko Zihrel, Škofja Loka; Justina Frece, Tržič; Franc Kos v Bunah; Marija Trost, Borovnica; Elizabeta Kolnik, Limbuš; Jožefa Karničnik, Sv. Križ; Marija Jelušič, Trbovlje; Natalija Suhadolc, Ljubljana; Stane Gajšek, Kostanjevica; Srečko Gostinčar, Poljane; Rafael Rihard, Trbovlje; Franc Remškar, Preserje; Anton Podbošnik, Zreče; Drago Predan, Mozirje; Josip Pohar, Št. Ilj; Anton Šeško, Št. Ilj; Stanislava Matur, Dobrava; Vladislav Martelan, Črnomelj; Anton Mihec, Pobrežje; Antonija Lušin, Slov. Bistrica.

—i V VII. skupino so napredovali: Evgenija Bizjak, Babino Polje; Pavla Kosmač, Luče; Ludovik Mašal, Luče.

—i V VIII. skupino so napredovali: Ma-

rija Zaven, Slivnica pri Mariboru; Roman Kostnik, Sv. Kungota.

—i V IX. skupino so napredovali: Marija Gorišek, Črna; Ernest Lah, Pokorna; Henrika Nepuzlan, Blanca; Angela Dular, Lukovica; Marija Gosa, Sv. Vid pri Logatcu; Franciška Domiher, Sv. Miklavž; Otmar Duh, Šolski Cirkovci; Pavlina Eržen, Reteče pri Škofji Loki; Helena Jelšek, Sv. Križ pri Kostanjevici; Irma Košuta, Sv. Ana v Slov. goricah; Alojzija Martinčič, Smihel nad Mozirjem; Matilda Matkovič, Sv. Ana v Slov. goricah; Marija Merzelj, Sv. Katarina nad Trbovljami; Emilija Pernat, Ptujška gora; Stanislav Pečovnik, Fram; Marija Šolar, Zagradec; Avgust Kopri-va, Polensak; Neža Dremelj, Toplice; Tea Šaubah, Jarenina; Ivana Sluga, Kopanje; Teresija Koncilija, Svetinje; Vladimir Erhar, Ojstrica; Lavrič Ljudmila, Rovte; Ivan Lokovšek, Guzelj; Ivan Šuman, Makole; Marija Domiter, Markovce; Jožefa Igljič, Raka; Marija Fabiani, Jarenina; Marjeta Rauh, Hotič; Jakob Ušeničnik, Cerklje; Josip Slomšek, Gornji grad; Marija Letiš, Gornja Lendava; Ljudmila Močnik, Ruše; Ljudmila Gerželj, Dora; Marija Grzinič, Žužemberk; Anka Žmave v Lehnu; Vida Koželj, Krka; Anton Kopčavar, Železniki; Hermina Ločičnik, Dobrovnik; Ana Sotlar, Sv. Jedert; Janez Tropicnik, Otok Babina Polica.

Stanovska organizacija JUU

Dabla

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA — ZAH. DEL bo imelo zborovanje 8. februarja ob 9. uri v dvorani »Zveze gospodinje« — Gradišče 14. Poročilo članov uprave bo sledilo predavanje: »Risane v sodobni šoli«, ki ga bo imel ravnatelj mešč. šole na Rakeku, g. Viljem Kunst. Tretja točka dnevnega reda: Slučajnosti. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE PRI JELŠAH bo imelo redno zborovanje v soboto, dne 8. februarja ob 10. uri v Šmarju pri Jelšah. Poleg običajnih točk je na sporedu pedagoško predavanje tov. Miloša Ledeni-ka. Polnoštevilno udeležbo pričakuje odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V ŠOSTANJU zboruje v soboto 25. t. m. v Velenju ob 9.30. uri. Predava tov. Kavčič, šolski upravitelj v Šmartnem pri Slovenem Gradcu. — Čas zateva polnoštevilno udeležbo! — Odbor.

Poročila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŽUZEMBERK je zborovalo dne 14. decembra 1940 v Žužemberku. Kljub zimi in mrazu je bila ude-

ležba še kar lepa. — Prav ob otvoritvi našega zborovanja je dospela žalostna vest o nenadni smrti slovenskega narodnega voditelja, soustanovitelja Jugoslavije in prosvetnega ministra dr. Antona Korošca, ki se ga je tov. predsednik spomnil s toplimi besedami. Globoko pretreseni ob toliki izgubi so zaklicali zborovalci velikemu pokojniku trikratni slava.

— Nato so podali društveni funkcionarji svoja letna poročila. Tovariš predsednik je poročal o poteku banovinske skupščine, ki se je je tudi sam udeležil ter očrtal splošen položaj v društvu. Tov. tajnica pa je podala pregled društvenega dela v minulom poslovnem letu. Tov. blagajničarka pa je poročala o stanju blagajne ter opozorila nekatere zamudnike na njihovo dolžnost. Vsa poročila so bila sprejeta soglasno. Nato je predaval tov. Jože Perko iz Smihela o gospodarski vzgoji in delu v višji ljudski šoli. Po zanimivem predavanju se je razvila živahna debata, ki so v njo posegli zlasti tov. Ravbar, Marvar in drugi. Prav lepa hvala tov. Perku za trud in dobro voljo! — Prihodnje zborovanje se bo vršilo mesca marca v Žužemberku.

Fr. Mervar,
t. č. predsednik.

Rafaela Hrovatova,
t. č. tajnica.

Novosti na knjižnem trgu

—k Rudolf Kresal: Vejiča španskega bezga je obširna knjiga deloma že objavljeneh črtic, ki jih je pisatelj zbral pod gornjim naslovom v tej knjigi, ki je izšla ob koncu leta. Vsebina knjige je razdeljena na štiri dele: Večne poti (štiri črtice), Dom (šest črtic), Vojna (tri črtice) in Andrej (z desetimi črticami). Ker obsega knjiga 296 strani, je v njej dovolj gradiva, da spozna čitatelj avtorja obširnega romana »študenta Štefana«. Na žalost mi je prostor omejen in mi ni mogoče na tem mestu obširneje pisati o »Vejiči španskega bezga«, ki jo bo vzel vsak ljubitelj lepe knjige z veseljem v roko. V tej knjigi se ne rešujejo veliki problemi, marveč se pokazuje v pretresljivih slikah trdo življenje, kakor je šlo skozi pisateljevo oko in srce. Koga bi ne ganila črtica o dekletu iz tovarniške ulice? Črtica »Meksikajnar Peter« bi tudi na učence iz osnovne šole napravila — pravilno podana — mogočen in neizbrisen spomin. Prav tako tudi črtica »Matija Bulec«. Črtice v poglavju »Andrej« — pisatelj jih imenuje fragmente o izgubljenem človeku — so težje čtivo, ki pa je pisano zelo občuteno ter je psihološko dobro podano in utemeljeno. Knjiga dokazuje, da je napisana z veliko skrbjo in ljubeznijo. Jezik je lep in slog uglajen. Kako zna pisatelj slikati v jedrnatih stavkih, nam kaže črtica »Noč na postaj«. Knjiga zasluži, da jo tovariši postavijo v svojo knjižnico, kjer bi je ne smeli pogrešati. Ilustracije so delo N. Pirneta, okusen osnutek za platnice pa Fr. Škodlarjev, ki pa ni potabil motiva večje španskega bezga, kar bi se morda tudi dalo storiti.

K. Širok.

—k Alojz Gradnik: Zlata lestva. Pesmi. Založila Narodna tiskarna v Ljubljani 1940. Strani 112. Cena v platno vezani knjigi 50 din, polusnje 79 din, celo usnje 100 din. Za Ottonom Župančičem najboljši oblikovalec slovenske besede v poziciji nam je podaril novo zbirko svojih pesmi, novo zbirko mojstrsko izoblikovanih krepkih — sodobnih misli. V petih delih: Reka življenja — Napis za mesec — Nova Golgota — Blizu zemlje — Blizu neba — se zrcali neizčrpni vir Gradnikove poezije. Duh časa vpliva tudi nanj — tudi na njegovo poezijo. — Nova Golgota je odraz današnjega časa, in se začne s sledečimi verzji:

Črni dež na zemljo lije, lije,
Črne ptice letajo po zraku.
Črne zvezde sijajo na nebu.

Na drugem mestu se v teh verzih odraža dejanje:

Črne ptice žrejo sad in žito,
praznijo vse skednje in omare,
črne zvezde netijo požare.

V pesmi Kajn iz istega ciklusa govori Kajn Ablu:

... Večno proklet
vznemirjam, pustošim, razkrajam in rušim tvoj svet.
Se vedno ubijam te v Afriki in Palestini,
na severu, jugu, na vzhodu, zahodu Evrope,
v Mongoliji in klanico gnal tvoje verne sem trope,
moril sem v Turčiji jih, Indiji, Rusiji, Kini.
In konca ne bo. Dokler rod tvoj na svetu bo živ,
ga dalje preganjal, ubijal bom, klal in moril.

Trde besede krute sedanjosti se prelivajo v najlepšo lirčno milobo tudi v ostalih delih in skoraj iz vseh pesmi zveni resnoba in teža današnjih dni.

—k Alojz Gradnik: Italijanska lirika. Založila Umetniška propaganda. Ljubljana 1940. V knjigi, obsegajoči 391 strani, nam podaja Gradnik antologijo italijanske lirike v slovenskem prevodu. V tej antologiji, ki so v njej zastopani prav vsi priznani italijanski poeti, je orisan razvoj italijanske lirike. Začenja se s sv. Frančiškom Asiškim in preko pesmi Danteja in Petrarke in mnogih drugih starejših priznanih pesnikov prehaja do največjih in s tem ustvarja nekaj celosten pregled tega pesništva. Sicer ta pregled ne more biti popoln, kajti zastopanih je v njem nad 80 italijanskih pesnikov z eno, dvema, tremi, nekateri tudi z več pesmimi, toda Gradnik nas s svojim mojstrskim prevodom seznanja z deli najmarkantnejših pesnikov italijanskega naroda. Knjiga vsebuje tudi kratke informativne beležke o pesnikih po časovnem redu in pa uvod, ki ga je spisal B. Borko.

—k Svezadar je naslov majhni knjižici žepnega formata, ki jo je sestavil novinar in publicist Joso Lakatoš. Na 224 straneh vsebuje najvažnejše podatke iz zemljepisja, narodopisja, prebivalstva vseh mest — prebivalstva posameznih držav, poljedelstva, rudarstva in industrije, prometa, trgovine itd. Cena priročni knjižici je din 20,—.

Iz listov

—I Rodnost v Jugoslaviji. Revija »Socialni arhiv« objavlja v zadnji številki podatke o številu rojstev v Jugoslaviji v razmerju s številom prebivalstva. Po teh podatkih, ki upoštevajo zadnja tri leta (pred ustanovitvijo banovine Hrvatske), je prišlo na 1000 prebivalcev v vrbaski banovini 47,8, v drinski 43,3, v vardarski 42,9, v primorski 36,5, v moravski 34,1, v zetski 33,6, v savski 29,4, v dunavski 27,2 in v dravski 26,7 rojstev na leto. Slovenija je torej glede rodnosti najslabša, siromašna vrbaska banovina pa najboljša. Slabše od Slovenije je samo še upravno področje mesta Beograda, ki izkazuje na 1000 prebivalcev samo 19 rojstev na leto.

—I Slovenska krajina. — Pomanjkanje učiteljstva je precej občutno v naši Krajini, saj primanjkuje okrog 40 učiteljev. Ni pa tu vzrok to, da v našo Krajino ne bi hoteli iti učitelji, ampak zelo neurejene razmere. Tako je naša pokrajina na enem najslabših mest glede stanovanj za učiteljstvo. Zaradi tega se mora naše učiteljstvo stiskati po nezdravih stanovanjih in še pri teh mu velikokrat grozi deložacija, ali vsaj odpoved. Kako se naj n. pr. učiteljska družina čuti vsaj v stanovanju zadovoljno, ako ne ve ne ure ne dneva, kdaj bo morala pobrati šila in kopita ter iti naprej iskat si stanovanja. Tako so učitelji sami prisiljeni, da silijo ven iz naše pokrajine in si poiščejo primerne šole s stanovanjem, kjer jim ni treba vsak trenutek pričakovati odpovedi stanovanja. Res je, da je to eden glavnih vzrokov, zakaj je pri nas pomanjkanje učiteljskih moči. »Slovenec« 19. I.

—I Pohod mehiških učiteljev v glavno mesto. Mexico City, 23. nov. — Po štiritedenski stavki učiteljev je bilo naznanjeno, da bodo stavkarji organizirali gladiolen pohod iz Toluca v glavno mehiško mesto prihodnji teden, da tako protestirajo proti guvernerju. V stavki je zavojevanih 12.000 učiteljev. Konflikt je nastal, ko je bila zahteva glede zviša-

nja plače zavrjena. — Ameriška »Prosveta« 25. nov. 1940.

—I Nemški Kulturbund o naših šolah. V Odzaci v Sremu so te dni slovesno odprli nemško otroško zabavišče. Pri tej priliki je bila velika slovesnost, na kateri je govoril tudi dr. Maurus, načelnik kulturnega oddelka nemškega Kulturbunda. Ta je v svojem govoru naglašal, da je pouk v naših šolah nesodoben ter ga je treba preosnovati že v zabaviščih ter otroških zavetiščih. Taka reformirana vzgoja in pouk bosta urejena že v tistih otroških zabaviščih, ki jih zdaj ustanavlja nemški Kulturbund. »Slovenec« 16. I.

—I »Prostozidarstvo« je naslov daljše razprave v Domoljubu 15. I., v kateri se čita tudi sledeče: »Še največji pa je vpliv prostozidarstva na našo prosveto. To ministrstvo je imela framasonerija do nastopa Koroščevega prosvetnega ministrstva izključno v svojih rokah. Framasonstvo je skrbelo, da je tako na univerze kakor na gimnazije ter na učiteljske upravljalo svoje ljudi, ki so izvajali vzgojo mladine po prostozidarskih načelih. V framasonskem smislu so bili prirojeni učeniki za naše ljudske in srednje šole. Škoda, ki jo je pri nas povzročilo framasonsko, tako na političnem, kakor tudi na kulturnem, zlasti pa na verskem polju, je neprecenljiva.«

—I Cene v Sloveniji so od avgusta 1939 do decembra 1940 zvišale za 60 odstotkov. Za koliko pa plače, zlasti pri državnih uslužbencih? »Domoljub« 15. I.

—I »Jutro« z dne 19. jan. in »Večernik« z dne 18. jan. ponatiskujeta odlomek iz uvodnika v »Učiteljskem tovarišu« z dne 16. januarja »Ureditev našega gmotnega položaja je že skrajna potreba.«

—I »Slovenec« z dne 22. jan. prinaša pod naslovom »Jugoslavanski šolski tečaj v Argentini« poročilo o našem šolstvu v tem kraju.

Mladinska matica

—mm Šesta številka »Našega roda« izide 30. januarja t. l. Ekspedit se bo vršil 30. in 31. t. m. tako, da bo 1. ali 2. februarja že na šolah. Številka bo posvečena Francetu Bevku in bo prinesla tudi odlomek iz nove, še ne objavljene Bevkove mladinske povesti.

—mm Poverjenike obveščamo, da je druga številka »Našega roda« popolnoma pošla. Novi naročniki torej ne morejo dobiti več celotnega letnika lista in jim zato odštejemo pri naročnini 3 din.

—mm Seja Mladinske matice bo v petek, 24. januarja t. l., ob 20. uri.

—mm O 5. številki »Našega roda«, ki je posvečena Cvetku Golarju, je izšla krajša ocena v »Jutru« z dne 21. jan. t. l.

—mm Ribičičevega »Miškolina«, ki je izšel pred kratkim tudi v hrvaškem prevodu, je dramatičar pisatelj Jože Kranjec za lutkovno gledališče.

—mm Daljši razgovor s Seliščarjem je priobčila v »Novostih« v Zagrebu z dne 5. jan. t. l. Ruža Petelinova. Tu govori Seliščar tudi o svojih mladinskih stvarih, predvsem o »Rudiju«, »Bratovščini Sinjega galeba« in o »Janku in Metki«, to je o knjigah, ki so izšle v založbi Mladinske matice. Pri-

občene so ob tej priliki tudi nekatere ilustracije iz »Bratovščine« in iz »Janka in Metke«.

—mm Na literarni natečaj Mladinske matice za realne knjižice je prejel tajništvo v predpisanem roku 6 rokopisov. Po delu literarnega oddelka bo priobčen izid tega literarnega natečaja v »Učiteljskem tovarišu« in v dnevnem časopisju.

Učiteljski pravnik

—§ Vprašanje iz Š. S katerim zakonom je določeno napredovanje šolskih tajnikov samo od IX. do VI. položajne skupine in ne od IX. do V. položajne skupine kot za ostalo učiteljstvo?

Odgovor? Z uredbo o ureditvi ministrstva za prosveto. Službeni list koš 61 z dne 31. julija 1937.

ZAMENJAM

mesto na šestrazrednici, 10 km od železnice, srez Logatec, z mestom ob železnici ali blizu. Ponudbe pod »Blizu Ljubljane« na »Učiteljski tovariš«.

Zimski plašči,

kostumi, kompleji,
obleke in bluze
samo zadnje novosti
v največji izbiri pri

Elite

Prešernova ulica 7-9
Ljubljana

TELEFUNKEN

Modeli za 1941

<p>Popularni Telefunken-ov super 054 GWK</p> <p>054 GWK</p> <p>Din 3700,—</p>	<p>To je popoln super z novimi jeklenimi elektronskimi. Nove »Uc« elektrone prihranijo mnogo toka, ne da bi zmanjšale učinek kakovosti.</p>	<p>Telefunken-ov velesuper 076 WK/GWK</p> <p>076 WK/GWK</p> <p>Din 5700,—</p>	<p>Velesuper z ogromno rezervo energije. Opremljen je s 6 jeklenimi elektronskimi. Ima 8 vglasilnih krogov, dvojno prestavo za iskanje postaj, magično oko in NAWI-membrano.</p>
<p>Telefunken-ov specialni super 065 WK/GWK</p> <p>065 WK/GWK</p> <p>Din 4800,—</p>	<p>Koncertni super s 5 jeklenimi elektronskimi, 6 vglasilnimi krogi in z magičnim očesom. Aparat ima veliko rezervo energije ter izborni izravnavo fadingov. Elegantna kasetka iz orehovine.</p>	<p>Telefunken-ov največji super D 707 WKK</p> <p>D 707 WKK</p> <p>Din 8650,—</p>	<p>Razkošni super s 7 jeklenimi elektronskimi in 7 vglasilnimi krogi. Predstojna s posebnim vhodnim krogom. Ima napravo za avtomatično nastavitve postaj s 10 tipkami ter dvojne kratke valove od 13,7 m dalje. Opremljen je z vsemi tehničnimi odlikami. Izhodna energija 8 vatov.</p>

„RADIO“, družba z o. z. v LJUBLJANI